فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره۱۶، شماره ۲۰، بهار ۱۴۰۲

رابطه سبک فرزندپروری والدین با خلاقیت دانش‌آموزان در مدارس استعدادهای درخشان و مدارس عادی

فرزاد مقبلی[۱] مرضیه عارفی[۲]

چکیده

هدف: هدف اساسی از انتخاب موضوع و انجام تحقیق در زمینه خلاقیت دانش‌آموزان و نگرش‌های فرزندپروری والدین، دستیابی به نتایجی است که احتمالا حاکی از ارتباط برخی از عوامل بین آن‌هاست. برای انجام پژوهش از روش توصیفی (پیمایشی) استفاده شده است. نوع نگرش فرزندپروری والدین به عنوان متغییر مستقل و میزان خلاقیت دانش‌آموزان به عنوان متغییر وابسته در نظر گرفته شده است. به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق، اطلاعات مورد نیاز از طریق اجرای دو پرسشنامه (۱- آزمون زمینه‌یابی مداد کاغذی چندجوابی سنجش خلاقیت ۲- پرسشنامه زمینه‌یابی ارزشیابی نگرش والدین) جمع‌آوری شده است. **روش کار:** اجرای هر دو پرسشنامه درمدارس تیزهوشان به روش سرشماری ودرمدارس عادی به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انجام گرفته است. جامعه و نمونه‌آماری درمدارس استعدادهای درخشان ۱۰۰ نفر پسر و ۹۰ دختر (جمعا ۱۹۰ نفر) و والدین آن‌ها تشکیل داده است و در مدارس عادی نیز ۱۰۰نفرپسر و ۹۰ نفر دختر (جمعا۱۹۰نفر) به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی با نرم افزار آماری SPSS ۱۶ صورت گرفته است . **نتیجه‌گیری:** نتایج تحقیق حاکی است ضریب همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی رابطه معنی‌داری وجود دارد. ، ضریب همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان استعدادهای درخشان رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون T مستقل نشان داد بین شیوه‌های فرزندپروری دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان تفاوت معنی داری وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: خلاقیت (سیالی، ابتکار، انعطاف‌پذیری، بسط)، دانش‌آموزان استعدادهای درخشان، دانش‌آموزان عادی، سبک‌های فرزندپروری (سلطه‌گری، وابستگی شدید، سهل‌انگاری) نگرش.

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی کودکان استثنایی، دانشگاه آزاداسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
farzadmoghbeli@gmail.com
۲- فوق تخصص روانشناسی، دانشگاه سیدنی غربی، استادیارگروه روانشناسی، دانشگاه‌های ارومیه

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

مقدمه

نوآوری و خلاقیت بعنوان ویژگی شگرف ا نسانی نه تنها در دوران کودکی و جوانی ، بلکه درتمامی طول عمر قابل ظهور ا ست. در واقع توانایی شـخص برای خلاق و نوآور بودن ممکن اسـت در مراحلی بصـورت کمون باقی بماند اما می‌توان آنرا دوباره احیاء کرد (صـافی ، ۱۳۷۱، ص ۱۲۴). پس همه ما ذاتا واجد توانائی تفکر و عملکرد خلاقانه هسـتیم لکن به واسـطه شـرائط محیطی به جای آنکه راه‌های بروز آن‌را یاد بگیریم چگونگی سـرکوب آنرا فرا می‌گیریم یعنی می‌آموزیم که چگونه خلاق نباشـیم (همتی، ۱۳۷۸،ص ۱) چنین برخوردی با خلاقیت نیاز مسلم جوامع، خانواده‌ها، محیط‌های آموز شی و کاری سنتی ا ست. در محیط‌های سنتی رویاروئی با مسائل ، مشـکلات و پدیده‌ها، واکنش‌های قالبی و راه‌های تجربه و تائید شـده را می طلبد (آقایی فیشـانی، ۱۳۷۷، ص ۱۵۸) . برعکس برخی جوامع توسعه یافته فضای بسیار مساعدی برای بروز و ر شد خلاقیت دارند مثلا امروزه در ایالات متحده آمریکا، خلاقیت در زمینه‌های علمی و تکنولوژی، بالاترین پاداش‌ها را دریافت می‌دارد (کلمن[1] ۱۹۶۰).

خلاق بودن کودکان ، تحت تاثیر عوامل محیطی بویژه نگرش[2] و شـیوه های پرورشـی و تربیتی والدین اسـت مطالعه ارتباط این دو متغییر، همواره مد نظر پژوهشـگران بوده و هسـت. شـواهد حاکی اسـت خانواده مهم‌ترین نقش را در کنترل و هدایت تخیل و ظهور خلاقیت‌ها ایفاء می‌کند (کفایت ، ۱۳۷۳، ص ۵ و ۶). برخی کودکان به خاطر راهنمائی و تشویق والدین و معلم هایشان ، قدرت خلاقه خود را بسط وتکامل می‌بخشند و برخی دیگر در حالیکه همان قدرت خلاقه را دارند از این تکامل محروم می‌مانند (مامی ، ۱۳۸۹، ص ۴۵). علمای تعلیم و تربیت به یقین دریافته اند که اثرات منفی آموزش تحمیلی بسـته و یکنواخت در مدارس در حدی اسـت که استعدادها و قدرتها را از بین می برد . نقش مدرسه به هیچ وجه این نیست که نوارهای ضبط صوت تولید کند ، بلکه بزرگترین وظیفه آن پرورش و توسعه قدرت تفکر، خلاقیت و مهارتهای یادگیری در انسان است (خمارلو، ۱۳۷۰، ص ۷). یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین ویژگی‌های انسان که موجب تمایز او از دیگران گردیده ا ست خلاقیت ا ست. بنابراین محیط خانواده و شیوه‌های فرزندپروری والدین به عنوان عامل موثر درتربیت کودکان خلاق مد نظر قرارگرفته است.

تحقیقی که توسط سعیده درویشی درسال ۱۳۹۰انجام پذیرفت به این نتیجه دست یافت که بین چهار شیوه فرزندپروری (قاطع، آسانگیر، سختگیر و مسامحه‌کار) با خلاقیت رابطه وجود دارد. خانواده به عنوان اولین نهاد تربیتی که کودک درآن پرورش می‌یابد بستر مناسبی جهت ایجاد وپرورش خلاقیت درکودک می‌باشد. تحقیقی که توسط افسانه فیروزی درسال ۱۳۹۱انجام پذیرفت این نتیجه به دست آمد که شیوه‌های تربیتی والدین عامل مهم و تاثیرگذاری بر رشد توانایی‌های شناختی کودکان دارد، والدین مقتدرکودکان رابا چالش‌هایی که متناسب با سن و سطح رشدی او می‌باشد روبه‌رو می‌کنند و او را به پرسیدن سوال، حل مسائل و تفکر درباره آنچه یاد می‌گیرند تشویق می‌کنند. مک آدام (۲۰۰۴) حرف جالبی در مورد خلاقیت دارد او می‌گوید «خلاقیت هرچه باشد خیلی مهم و لازم است چون باعث تمامی پیشرفت‌های بشری است» (همتی، ۱۳۷۸، ص ۹). جهانی که در آن زندگی می‌کنیم به سرعت در حال تغییر است بطوریکه سرعت تغییرات هرگز به این تندی نبوده است. ما نمی‌دانیم فرزندان ما در بزرگسالی با چه مسائلی روبرو خواهند شد ولی این را می‌دانیم برای اینکه بتوانند با مسائل روبرو شوند باید خلاق و اهل تخیل باشند (دافی ، ۱۳۸۰، ص۲۱) پیوسته باید به یاد داشته باشیم که رمز ماندگاری، پیشرفت و توسعه جوامع، سازمان‌ها و حتی افراد در گرو نحوه سازگاری موثرشان با محیط و الزامات آن است.

با تقویت تفکر خلاقانه هزینه‌های آموزشی- اداری کاهش یافته، روند انجام اموراصلاح شده و همچنین در مورد موضوع مهم وقت به عنوان مشکل اساسی بشر در آینده صرفه جویی می‌شود. با ابداع روش‌های نو و دست آوردهای جدید، شیوه‌های سخت انجام کارها کنار گذا شته شده و سطح رفاه و آ سایش عمومی جامعه ارتقاء می‌یابد. احتمال سازگاری و موفقیت افراد خلاق در شرائط د شوار زندگی، نسبت به افراد معمولی بیشتر است آنان راه‌های مختلف حل مشکلات را دانسته و کمتر دچار شکست می‌شوند در نظر آنان راه موفقیت درزندگی فقط محدود به موفقیت تحصـیلی نیسـت بنابراین با تقویت خلاقیت دانش‌آموزان و افراد جامعه در واقع آنان برای موفقیت زندگی آینده آماده می‌شوند. بنابراین می‌توان دامنه اجرای تحقیق را به سطوح مختلف آموزشی و جامعه‌های بزرگ‌تر گسترش داد.

روش‌شناسی

روش پژوهش

داشتن اطلاعات کافی و ارزشمند در تمام مراحل تحقیق مورد نیاز است، به عبارت دقیق‌تر هرنوع تحقیق علمی تنها به میزان اطلاعات جمع آوری شده مفید مربوط به موضوع، ارزش دارد. پرسشنامه‌های استفاده شده در این تحقیق از نوع بسته (چند گزینه‌ای) که متضمن

1 - Coleman
2 - Attitude

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

سنجش و ارزیابی نوع برخورد، ارزیابی دانش‌آموزان و والدین و مربیان در خصوص متغییر «خلاقیت» است. در مورد دانش‌آموزان مدارس راهنمائی(سنین مهم از نظر بروز و رشد خلاقیت)، والدین و مربیان آنان به کار گرفته شده است. در واقع با این کار از پرسشنامه بعنوان «وسیله اندازه‌گیری» که کیفیت‌ها را به کمیت تبدیل می‌کند بهره جسته‌ایم. نهایتا بنا به ضرورت لحاظ شرائط یکسان اجرای آزمون، روش توضیح در کلاس و تکمیل هر دو پرسشنامه در منزل برای مدارس پسرانه و دخترانه، انتخاب گردید تا در صورت دخالت عواملی چون اعمال نظر والدین و بزرگترها، نتایج متاثر از آن نباشد. مرحله توزیع پرسشنامه بصورت حضور مجری و معاون مدرسه در کلاس صورت گرفت که پس از ارائه توضیحات کلی در مورد هدف تحقیق و روش تکمیل پرسشنامه‌ها، از دانش‌آموزان خواسته شد حتی‌الامکان پاسخ‌ها را واقعی و بدون دخالت دیگران تعیین و عودت دهند. پرسشنامه مربوط به والدین نیز همراه پرسشنامه دانش‌آموزان، به منزل فرستاده شد. پرسشنامه مربوط به معلمین توسط معاونین مدیران مدارس توزیع و جمع‌آوری گردید.

پرسشنامه‌های مورد استفاده در تحقیق شامل آزمون سنجش خلاقیت تورنس، پرسشنامه نگرش‌های فرزندپروری و پرسشنامه ارزشیابی خلاقیت دانش‌آموزان توسط معلمین بود که ذیلا هر یک باختصار معرفی می‌گردد. در واقع میزان تطبیق پاسخ‌های افراد با پاسخ‌های تعیین شده توسط طراحان، بعنوان وجود زمینه بهبود محیط خلاقیت و حمایت آز آن محسوب می‌گردد.

کتب ، مجلات و نمونه تحقیقات صورت گرفته، سایت پژوهش‌های علوم انسانی موجود بوده و همچنین بررسی سایت‌های اینترنتی مربوط به شرحی که در بخش منابع خواهد آمد جهت تکمیل و غنای مطلب مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق کلیه دانش‌آموزان پایه سوم پسر و دختر مدارس مقطع راهنمائی استعدادهای درخشان و مدارس عادی شهرستان سقز و والدین آنها. براساس آمار منتشره از سوی معاونت مدیرکل و مدیریت آموزش و پرورش شهرستان سقز مجموعا ۲۰۰۰ نفر دانش‌آموز پسر و دختر در ۱۰۸ کلاس پایه سوم راهنمائی تحت پوشش سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان (سمپاد) شهرستان و مدارس عادی مشغول تحصیلی هستند. از این میان جامعه آماری مورد مطالعه این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان پایه سوم مشغول تحصیل پسر و دختر مدارس پرورش استعدادهای درخشان شهر سقز در سال ۹۳- ۱۳۹۲، والدین آنها و مربیان و مشاوران مدارس مذکور از یک طرف که مجموعا ۱۹۰ نفر دانش‌آموز دختر و پسر (۱۰۰ نفر پسر و ۹۰ نفر دختر) و از طرف دیگر جامعه آماری پایه سوم مدارس راهنمایی عادی در همین سال مجموعا ۱۷۱۰ نفر دانش‌آموز دختر و پسر (۹۵۰نفرپسر و ۷۶۰نفر دختر). واحد تحقیق در مدارس عادی، با توجه به جامعه آماری بالا (۱۷۱۰نفر)، جهت توازن حجم نمونه با مدارس سمپاد، از جامعه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. که از آن دو مدرسه (یکی دخترانه و یکی پسرانه) انتخاب شدند. در نتیجه ۱۹۰ عدد پرسشنامه برای مدارس سمپاد و ۱۹۰ پرسشنامه برای مدارس عادی توزیع شد.

حجم نمونه

حجم نمونه انتخاب شده برای این مدارس (دانش‌آموزان مدارس راهنمائی پسرانه و دخترانه مراکز سمپاد سقز) شامل و در این کار از روش سر شماری ا ستفاده شد. یعنی در واقع کل جامعه آماری سمپاد، حجم نمونه آماری را ت شکیل داده ا ست. در نتیجه ۱۹۰ عدد پرسشنامه تهیه شد و در مدارس عادی چون جامعه آماری بالاست از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد و ۱۹۰ پرسشنامه برای مدارس عادی توزیع شد.

روش نمونه‌گیری

محدود بودن حجم جامعه آماری مدارس استعدادهای درخشان موجب شد تا بنا به تامین اعتبار پژوهش و مطابق مشورت استاد راهنما، کل جامعه دانش‌آموزان شاغل و والدین آنها مدنظر قرار گرفته و عمل نمونه‌گیری را در مورد دانش‌آموزان و والدین آنها منتفی نموده و ۱۰۰ در صد آنها را انتخاب نمائیم. اما در مورد دانش‌آموزان عادی چون جامعه آماری بالاست از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد.

روایی ابزارهای اندازه‌گیری تحقیق

برای سنجش روایی پرسشنامه از روش محتوایی استفاده گردید بدین صورت که نظرات استادان صاحب‌نظر در زمینه موضوع خلاقیت مفاهیم خلاقیت در ابعاد سیالی؛ انعطاف‌پذیری، بسط و ابتکار مورد سوال واقع و تائید گردید. در عین حال طبق تحقیقات دکتر عابدی آزمون خلاقیت مورد نظر هم از نظر روایی همزمان (با اجرای همزمان آزمون اصلی خلاقیت تورنس و آزمون خلاقیت دکتر عابدی نتایج معنی‌داری از همبستگی بین عوامل چهارگانه هر دو آزمون بدست آمده است مثلا همبستگی بین دو خرده آزمون ابتکار (۴۹۷ ٪ = **r**) و بین دو خرده آزمون سیالی (۴۶۸ ٪ =**r**) بوده است). ضمنا آزمون مورد استفاده نیز از نظر روایی محتوی (نظر صاحبنظران) مورد

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

تائید استاد راهنما قرار گرفته است. براساس تحقیقات کفایت اعتبار کل آزمون ۲۷٪ ، مقیاس سیالی ۰۹٪، مقیاس انعطاف‌پذیری ۱۳٪، مقیاس ابتکار ۰۱۵٪ و مقیاس بسط ۲۴٪ گزارش گردیده که ضرایب بدست آمده در سطح ۵٪ معنی‌دار هستند. در مورد آزمون نگرش‌های فرزندپروری والدین، اعتباریابی پرسشنامه با استفاده از روش همزمان توسط کفایت صورت گرفته که در نتیجه برای مقیاس سلطه‌گری ضریب اعتبار ۳۵٪، مقیاس وابستگی شدید ۲۹٪ و برای مقیاس سهل‌انگاری ۴۶٪ بدست آمده که در سطح ۰۱٪ معنی‌دار است.

پایائی ابزارهای اندازه‌گیری تحقیق

براساس نتایج تحقیقات انجام شده توسط عابدی پایائی آزمون خلاقیت مورد استفاده که از طریق آزمون مجدد بر روی دانش‌آموزان مدارس راهنمائی تهران در سال ۱۳۶۳ بدست آمده در چهار بخش آزمون به این شرح است: ضریب پایائی بخش سیالی۸۵ ٪، بخش ابتکار۸۲ ٪، بخش انطاف‌پذیری۸۵ ٪، در بخش بسط ۸۰ ٪ بوده است (عابدی، ۱۳۷۲) ضریب همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده آزمون‌های سیالی، انعطاف‌پذیری، ابتکار و بسط روی ۲۲۷۰ دانش‌آموز اسپانیائی به ترتیب ۷۵٪ ، ٪۶۶ ، ٪۶۱ و ۶۱٪ بدست آمده است و نتایج تحقیقات عابدی حاکی است در روش آزمون – بازآزمون که بر روی ۵۸ دانش‌آموز با فاصله ۱۵ روز اجرا گردیده ضرایب همبستگی خرده آزمون‌های سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری در اجرای اول و دوم به ترتیب ۰۲۳٪، ۴۴۴٪، ۶۱۴٪ و ٪۵۹۵ به دست آمده است که جز مقوله سیالی، ضرایب همبستگی بقیه مقولات در حد ۱٪ در صد معنی‌دار است و در روش ضریب همسانی درونی آلفای کرونباخ نیز ضریب همسانی درونی برای ۸۱۹ دانش‌آموز در خرده آزمون‌های سیالی، بسط، ابتکار و انطاف‌پذیری، به ترتیب ۶۷٪ ،۴۸٪ ، ۶۸٪ و ۵۵٪ به دست آمده که در حد ۱٪ معنی‌دار است. در روش همبستگی هر سوال با نمره کل آزمون نیز نتایج در سطح ۱٪ معنی دار بوده است (دائمی، ۱۳۸، ص ۳و۴). در تحقیقی که کفایت در موضوع موصوف انجام داده بود میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش تصنیف و فرمول اسپیرمن– براون را ۹۰ ٪ برای کل آزمون، مقیاس سیلی ۸۸ ٪ ، مقیاس انعطاف‌پذیری ۷۷٪ ، مقیاس ابتکار ۹۳٪ و بسط ۹۳٪ گزارش شده که همه نتایج در سطح کمتر از ۵ ٪ معنی‌دار می‌باشد. با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای میزان خلاقیت کل، مقیاس سیالی، مقیاس انعطاف‌پذیری ، ابتکار و بسط به ترتیب نتایج ۷۸٪، ۷۸٪، ۰/۸۱، ۷۳٪ و۷۰٪ گزارش شده است که این نتایج نیز در سطح کمتر از ۵٪ معنی‌دار است (کفایت، ۱۳۷۳، صص۱۰۸ و ۱۰۹).

با وجود این استدلال آماری قابل قبول، لازم است یادآوری گردد عوامل مختلفی می‌تواند در وجود، بروز و ارزیابی خلاقیت آزمودنی‌ها دخالت داشته باشد بنابراین شایسته است همواره جانب احتیاط رعایت و با استناد به نتایج مطلوب اجرای این قبیل آزمون‌ها از زدن برچسب خلاق، غیرخلاق و... به افراد خودداری گردد (دائمی، مقیمی، ۱۳۸۳، ص ۸).

در مورد آزمون سنجش نگرش‌های فرزندپروری والدین، تحقیقات کفایت حاکی است که با استفاده از روش‌های تصنیف و آلفای کرونباخ ضریب پایایی برای کل آزمون و مقیاس‌های فرعی سلطه‌گری، وابستگی شدید و سهل‌انگاری با استفاده از فرمول اسپیرمن– براون ، به ترتیب ۲۲٪، ۲۰٪، ۱۶٪، ۱۱٪ و ۱۱٪ بوده است که به جز مقیاس‌های سلطه‌گری و سهل‌انگاری در سطح ۵ ٪ معنی دار می‌باشد . در روش آلفای کرونباخ که بر اساس محاسبه واریانس‌ها بدست می‌آید کل آزمون ۳۲٪، مقیاس سلطه‌گری ۲۶٪، مقیاس وابستگی شدید ٪۲۲ و مقیاس سهل‌انگاری ۱۹٪. بدیهی است ضرایب بدست آمده در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنی‌دار می‌باشد (کفایت ، ۱۳۷۳، ص۱۰۵و ۱۰۶).

ابزارهای اندازه‌گیری داده‌ها

پرسشنامه یکی از ابزارهای رایج تحقیق و روش مستقیم برای کسب داده‌های تحقیق است. ازطریق سوال‌های پرسشنامه می‌توان دانش، علایق، نگرش و عقاید فرد رامورد ارزیابی قرارداده به تجربیات قبلی وی پی برد و به آنچه درحال حاضر انجام می‌دهد آگاهی یافت (سرمد و دیگران، ۱۳۸۲، ص ۱۴۱). در تحقیق حاضر سه آزمون مداد کاغذی شامل آزمون تفکر خلاقیت تورنس، آزمون سنجش نگرش‌های فرزندپروری والدین، آزمون ارزیابی خلاقیت دانش‌آموزان توسط معلمان که ذیلا شرح داده می‌شود مورد استفاده قرار گرفته است.

آزمون زمینه‌یابی مداد کاغذی چند جوابی سنجش خلاقیت[1] (**MPPT**) تورنس

این پرسشنامه در ادبیات روانشناسی به آزمون خلاقیت تورنس مشهور و بر پایه تعریف وی از خلاقیت ساخته شده است. اصل آزمون سنجش خلاقیت تورنس، بسیار مفصل و طولانی می‌باشد. که اجرای آن نیازمند صرف ساعت‌ها وقت است. آزمونی که تحت عنوان سنجش خلاقیت تورنس در ایران شناخته می‌شود در واقع شکل کوتاه شده و استاندارد شده آن می‌باشد که توسط دکتر عابدی استاد دانشگاه تهران در سال ۱۳۷۲ ساخته و معرفی گردیده و در ادبیات روانشناسی کشورمان با علامت اختصاری **CT** شناخته می‌شود . دکتر عابدی از جمله پژوهشگران سابقه دار وعلاقمند حوزه خلاقیت و نوآوری در کشورمان شناخته می‌شود. ایشان ابتدا در سال‌های ۶۳-۱۳۶۲ و با

1 - Multiplechoice paper and pencile test for measuring creativity (MPPT)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

تشویق و کمک دانشجویان رشته‌های روانشناسی دانشگاه‌های تهران، نسبت به ساخت یک آزمون چند جوابی۷۵ سوالی براساس تئوری و تعریف تورنس جهت سنجش خلاقیت نموده و ابتدا روی ۶۵۰ نفر دانش‌آموز پایه سوم راهنمائی تهران اجرا گردید. بعدا طی فعالیت‌های علمی در دانشگاه کالیفرنیا و با کمک دانشجویان ، نسبت به تجدیدنظر و بازسازی آن اقدام و نهایتا در سال ۱۹۹۴ با همکاری گروهی از اساتید دانشگاه مذکور(اونیل ، عابدی و اسپیل برگر) فرم ۶۰ سوالی تهیه، هنجاریابی (بر روی ۱۶۲۵۰نفر دانش‌آموز)، استاندارد و ارائه کرد. فرم کنونی آزمون توسط اساتید دانشگاه دوستو اسپانیا[1](۱۹۹۲) مورد استفاده قرار گرفته است (کفایت ، ۱۳۷۳، ص ۱۱۴). تاکنون بیش از ۲۰۰۰ مقاله علمی که در آنها آزمون تورنس به عنوان ملاک سنجش خلاقیت استفاده شده ، چاپ گردیده است (دائمی ومقیمی ، ۱۳۸۳، ص ۲). در بین ابزارهای سنجش خلاقیت، آزمون تفکر خلاق تورنس در پژوهش‌ها و اندازه‌گیری‌های تربیتی این آزمون در واقع چهار عامل تشکیل‌دهنده خلاقیت یعنی سیالی، ابتکار، انعطاف و بسط را مورد سنجش قرار می‌دهد که به ترتیب شامل ۱۶، ۲۲، ۱۱ و ۱۱ گزینه است . یعنی سوال‌های ۱ تا ۲۲ عامل سیالی، ۲۳ تا ۳۳ عامل بسط، ۳۴ تا ۴۹ عامل ابتکار و ۵۰ تا ۶۰ عامل انعطاف‌پذیری را می‌سنجند. البته هریک از این دسته سوالات در واقع یک خرده آزمون را تشکیل می‌دهند. هرگزینه سه پاسخ متفاوت الف، ب و ج (کیفی) با ارزش تبدیل به کمیت عددی ۰، ۱ و ۲ را دارند. فرض است در هرمورد سوال انتخاب‌کننده گزینه الف کمترین و انتخاب‌کننده ج بیشترین میزان خلاقیت را دارد. مجموع نمرات کسب شده در هر خرده آزمون، نمایانگر نمره آزمودنی در آن بخش است و مجموع نمرات آزمودنی در چهار خرده آزمون، نمره کلی خلاقیت فرد را نشان می‌دهد. نمرات حاصل از سنجش هر چهار عامل به تنهائی و مجموع نمرات در کل، قابل تحلیل و تفسیر هستند دامنه نمره کل خلاقیت هر آزمودنی بین ۰ تا ۱۲۰ خواهد بود.

بنابراین براساس نرم آزمون تورنس، امتیازبندی میزان خلاقیت به شرح ذیل خواهد بود:

جدول ۱- دامنه خلاقیت درآزمون تورنس

ردیف	میزان خلاقیت	امتیاز
۱	خلاقیت بسیارزیاد	۱۲۰الی ۱۰۰
۲	خلاقیت زیاد	۱۰۰الی ۸۵
۳	خلاقیت متوسط	۸۵ الی ۷۵
۴	خلاقیت کم	۷۵الی ۵۰
۵	خلاقیت بسیارکم	۵۰وپایین تر

آزمون مورد استفاده در این تحقیق به عنوان فرم دکتر عابدی شناخته می شود. این پرسشنامه به دانش‌آموزان ، که هدف اساسی تحقیق سنجش و باروری قوای خلاقانه آنهاست ارائه و از آنان خواسته می‌شود گزینه مناسب را انتخاب نماید (دائمی ، ۱۳۸۳، ص ۳).

پرسشنامه سنجش نگرش‌های فرزندپروری والدین

این آزمون اقتباس شده از پرسشنامه ارز شیابی نگرش والدین[2](**PAS**) که توسط شابین[3](۱۹۴۹) ساخته شده است می‌باشد. فرم اولیه آن شامل ۸۵ سوال بوده که بعدها مورد تعدیل قرار گرفته است. فرم مورد استفاده ما توسط دروز و تی هن[4](۱۹۵۷) تنظیم گردیده که ۳۰ سوال تک مفهومی پنج گزینه‌ای (از موافقت کامل تا مخالفت کامل) را شامل می‌شود که مواد آن به سه مقیاس فرعی مساوی تقسیم شده و در سال ۱۳۷۲ به همت اساتید دانشگاه اهواز و زیر نظر آقای دکتر شکرکن و دکتر نجاریان ترجمه و معرفی شده است . در فرم مورد استفاده هر ۱۰ سوال پرسشنامه، یک مقیاس فرعی یعنی سلطه‌گری، وابستگی شدید و سهل‌انگاری را می سنجند . در این پرسشنامه سوال‌های ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۹ ، ۱۰ ، ۱۴ ، ۱۷ ، ۱۸ و ۲۱ عامل سلطه‌گری، سوال‌های ۱ ، ۲ ، ۷ ، ۸ ، ۱۶ ، ۲۰ ، ۲۵، ۲۶ ، ۲۹ و۳۰ عامل وابستگی شدید و سوال‌های ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳ ، ۱۵ ، ۱۹ ، ۲۲ ، ۲۳ ، ۲۴ ، ۲۷ ، و ۲۸ عامل سهل‌انگاری را می‌سنجند. این پرسشنامه به والدین (پدر و مادر) بمنظور سنجش نوع نگرش آنان که در هرحال شیوه عملی تربیت فرزندانشان را تحت تاثیر قرار می‌دهد ارائه و از آنان خواسته می شود مراتب و درجه موافقت و مخالفت خود را با اصولی که مسائل تربیتی فرزندان و رشد خلاقیت

1 - Deusto university / Spain
2 - Parent attitude survey (PAS)
3 - Shoben
4 - Drews & Teahn

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

آنان را متاثر سازد اعلام نمایند. بدیهی است مخالفت کامل مفهوم تسلط و محدودیت و موافقت کامل مسامحه و آزادی را مستفاد می‌کند و حالت‌های بینابینی نیز مفاهیم نسبی از دو حالت مذکور را تائید می‌نماید (کفایت ؛ ۱۳۷۳، ص ۱۰۴).

پرسشنامه ارزیابی خلاقیت دانش‌آموزان توسط معلمین

این آزمون در واقع به عنوان عامل کنترل و ارزیابی بیرونی مورد استفاده قرار می‌گیرد یعنی ملاکی که به عنوان شاخص اعتبار برای محاسبه همبستگی آن با آزمون خلاقیت دانش‌آموزان مورد استفاده است. پرسشنامه هریک از دانش‌آموزان را از نظر داشتن درجاتی از عوامل چهارگانه تشکیل دهنده خلاقیت (سیالی، ابتکار، انعطاف‌پذیری و بسط) و خلاقیت بطور کلی ارزیابی می‌کند. در این پرسشنامه ابتدا توضیحاتی درباره خلاقیت و عوامل تشکیل‌دهنده آن داده شده و از مربیان و معلمین خواسته می‌شود هریک از دانش‌آموزان را از نظر داشتن صفات مذکور در یک مقیاس ۵ درجه‌ای مورد ارزیابی قرار می‌دهد (کفایت ، ۱۳۷۳، ۱۰۱تا ص ۱۲۴).

روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نسبت به نوع متغیرهای تحقیق از روش‌های آمار توصیفی (معیارهای تمرکز، معیارهای پراکندگی و جداول فراوانی همراه با نمودارهای مربوطه) و برای تبیین فرضیات تحقیق از روش‌های استنباطی پارامتریک(آزمون همبستگی و آزمون **T** وتحلیل واریانس) بر اساس نرم‌افزار آماری[1] **SPSS 16** استفاده شده است.

آمار توصیفی:[2] در سطح آمار توصیفی از روش‌هایی چون معیارهای طبقه بندی(محاسبه جداول فراوانی ، نمودارهای مربوطه) و معیارهای تمرکز(محاسبه میانگین) و معیارهای پراکندگی(واریانس و انحراف معیار) استفاده شده است . همچنین برای تبیین فرضیه‌های تحقیق از آمار استنباطی[3] شامل(ضریب همبستگی، آزمون **T** و تحلیل واریانس) استفاده شده است .

یافته ها

تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها

بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی واستعدادهای درخشان رابطه و تفاوت وجود دارد. **H0**: بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان رابطه وجود ندارد. **H1**: بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان رابطه وجود دارد.

جدول ۲- رابطه شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان

	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	r	Sig	نتیجه
عادی	شیوه‌های فرزندپروری	۱۹۰	۳۱/۱۴	۲/۵۹۴	۰/۲۳۹	۰/۰۱۷	معنی دار است
	رشد خلاقیت	۱۹۰	۷۷/۴	۵/۱۲			
درخشان	شیوه‌های فرزندپروری	۱۹۰	۲۷/۶۳	۲/۰۶۸	۰/۵۳۶	۰/۰۰۱	معنی دار است
	رشد خلاقیت	۱۹۰	۹۹/۶	۴/۶۸			

ضریب همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان در جدول شماره (۲) نشان داده شده است. یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی (**p** = ۰/۰۱)، ۰/۲۳۹ بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین ضریب همبستگی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و رشد خلاقیت دانش‌آموزان استعدادهای درخشان (**p** = ۰/۰۱)، ۰/۵۳۶ بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود دارد. بنابراین فرض پوچ (**H0**) رد و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) تأیید می‌شود.

تحقیقی که توسط درویش درسال ۱۳۹۰ تحت عنوان "بررسی رابطه بین سبک‌های فرزندپروری و خلاقیت در نوجوانان" انجام گرفت، نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که بین چهار شیوه فرزندپروری (قاطع، آسانگیر، سختگیر و مسامحه کار) باخلاقیت رابطه معناداروجود دارد. همچنین با توجه به فرضیه‌ها و بررسی‌های انجام شده مشخص شد که:

1 - Statiscal pakager for the social sciences 16 (SPSS16)
2 - Descriptive statistics
3 - Inferential statidtics

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

H0 : بین ابعاد مختلف فرزندپروری (سلطه‌گری – وابستگی شدید – و سهل‌انگاری و زیرمقیاس‌های خلاقیت (سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری) در بین دانش‌آموزان عادی رابطه وجود ندارد.

H1 : بین ابعاد مختلف فرزندپروری (سلطه‌گری – وابستگی شدید – و سهل‌انگاری و زیرمقیاس‌های خلاقیت (سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری) در بین دانش‌آموزان عادی رابطه وجود دارد.

جدول ۳- رابطه سبک‌های فرزندپروری و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی

مقیاس‌های خلاقیت / شیوه‌های فرزندپروری		سیالی	بسط	ابتکار	انعطاف‌پذیری
سبک سلطه‌گری	r	-۰/۳۶۸	-۰/۱۱۴	-۰/۱۱۶	-۰/۰۹۸
	Sig	۰/۰۰۴*	۰/۲۴۳	۰/۲۲۸	۰/۳۰۸
سبک وابستگی شدید	r	۰/۳۳۱	۰/۱۸۲	۰/۳۷۸	۰/۱۵۳
	Sig	۰/۰۰۶*	۰/۵۱۹	۰/۰۰۲*	۰/۲۰۷
سبک سهل‌انگاری	r	-۰/۰۴۴	۰/۱۳۹	-۰/۱۵۹	۰/۰۵۷
	Sig	۰/۶۶۵	۰/۱۷۳	۰/۰۹۶	۰/۷۱۶

$p<0.01^{*}$

ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین و زیر مقیاس خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی در جدول شماره (۳)نشان داده شده است. یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین و زیر مقیاس سیالی دانش‌آموزان مدارس عادی (۰/۰۱ = **p**)، ۰/۳۶۸- بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود دارد. بنابراین فرض پوچ (**H0**) رد و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) تأیید می شود. ولی ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین با زیر مقیاس‌های بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان مدارس عادی (۰/۰۱ = **p**)، به ترتیب ۰/۱۱۴-، ۰/۱۱۶- و ۰/۰۹۸- بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین در این سه بخش فرض پوچ (**H0**) تأیید و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) رد می‌شود.

همچنین یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید والدین و زیر مقیاس‌های سیالی و ابتکار دانش‌آموزان مدارس عادی (۰/۰۱ = **p**) به ترتیب۰/۳۳۱ و ۰/۳۷۸ بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود دارد. بنابراین فرض پوچ (**H0**) رد و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) تأیید می‌شود. ولی ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید والدین با زیر مقیاس‌های بسط و انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان مدارس عادی (۰/۰۱ = **p**)، به ترتیب ۰/۱۸۲ و ۰/۱۵۳ بدست آمده و رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین در این دو بخش فرض پوچ (**H0**) تأیید و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) رد می‌شود.

در ارتباط با ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری والدین و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی یافته‌های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری والدین و تمامی زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی شامل سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری(۰/۰۱ = **p**) به ترتیب۰/۰۴۴-، ۰/۱۳۹، ۰/۱۵۹- و ۰/۰۵۷ بدست آمده و رابطه معنی‌داری بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری والدین و زیر مقیاس خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی وجود ندارد. بنابراین فرض پوچ (**H0**) تأیید و فرضیه‌ی مقابل آن (**H1**) رد می‌شود.

همچنین بررسی‌ها نشان داد:

H0 : بین ابعاد مختلف فرزندپروری (سلطه‌گری – وابستگی شدید – و سهل‌انگاری و زیرمقیاس‌های خلاقیت (سیالی ، بسط ، ابتکار و انعطاف‌پذیری) در بین دانش‌آموزان تیزهوش رابطه وجود ندارد.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

H1 : بین ابعاد مختلف فرزندپروری (سلطه‌گری – وابستگی شدید – و سهل‌انگاری و زیرمقیاس‌های خلاقیت (سیالی، بسط ، ابتکار و انعطاف‌پذیری) در بین دانش‌آموزان تیزهوش رابطه وجود دارد.

جدول ۴- رابطه سبک‌های فرزندپروری و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان مدارس استعدادهای درخشان

مقیاس‌های خلاقیت / شیوه‌های فرزندپروری		سیالی	بسط	ابتکار	انعطاف‌پذیری
سبک سلطه‌گری	r	-۰/۴۸۲	-۰/۳۲۸	-۰/۴۲۲	-۰/۳۰۷
	Sig	۰/۰۰۱*	۰/۰۰۴*	۰/۰۰۱*	۰/۰۰۵*
سبک وابستگی شدید	r	۰/۴۶۱	۰/۲۲۹	۰/۲۴۷	۰/۴۱۱
	Sig	۰/۰۰۱*	۰/۰۱۸*	۰/۰۰۹*	۰/۰۰۱*
سبک سهل‌انگاری	r	-۰/۱۳۴	۰/۰۹۲	-۰/۱۱۳	۰/۱۸۴
	Sig	۰/۱۸۶	۰/۵۵۸	۰/۲۷۶	۰/۰۸۳

$p<0.01$*

ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش در جدول شماره (۴) نشان داده شده است. یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین و تمامی زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش شامل سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری (**p** = ۰/۰۱) به ۰/۴۸۲-، ۰/۳۲۸-، ۰/۴۲۲- و ۰/۳۰۷- بدست آمده و رابطه منفی معنی‌داری بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش وجود دارد. بنابراین فرض پوچ (H_0) رد و فرضیه‌ی مقابل آن (H_1) تأیید می‌شود.

همچنین یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید والدین و تمامی زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش شامل سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری (**p** = ۰/۰۱) به ۰/۴۶۱ ، ۰/۲۲۹، ۰/۲۴۷ و ۰/۴۱۱ بدست آمده و رابطه معنی‌داری بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید والدین و زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش وجود دارد. بنابراین فرض پوچ (H_0) رد و فرضیه‌ی مقابل آن (H_1) تأیید می‌شود.

یافته های تحقیق نشان داد ضریب همبستگی بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری والدین و تمامی زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش شامل سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری (**p** = ۰/۰۱) به ۰/۱۳۴-، ۰/۰۹۲، ۰/۱۱۳- و ۰/۱۸۴ بدست آمده و رابطه معنی‌داری بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری والدین و زیر مقیاس خلاقیت دانش‌آموزان تیزهوش وجود ندارد. بنابراین فرض پوچ (H_0) تأیید و فرضیه‌ی مقابل آن (H_1) رد می‌شود.

تحقیقی تحت عنوان " مقایسه شیو های فرزندپروری باسبک‌های هویت و بررسی رابطه آنها در دانش‌آموزان دختر و پسر پیش‌دانشگاهی " توسط خواجه پور در سال ۱۳۸۸ انجام گرفت و نتایج حاصله از تحلیل واریانس یک طرفه، تی تست مستقل و همبستگی نشان داد که شیوه‌های فرند پروری با توجه به سبک‌های هویت تفاوت معناداروجود دارد ،بین شیوه‌های فرزندپروری و جنسیت رابطه معناداروجود دارد، بین شیوه‌های فرزندپروری و طبقه اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد و بین ابعاد شیوه‌های فرزندپروری و سبک هویت رابطه معنادار وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

باتوجه به داده‌های بدست آمده از تحقیق، محقق بیان می‌کند که بین شیوه‌های فرزندپروری ورشد خلاقیت دانش‌آموزان عادی و استعدادهای درخشان رابطه معنی‌داری وجود دارد، بین میزان زیر مقیاس‌های خلاقیت دانش‌آموزان مدارس عادی و استعدادهای درخشان تفاوت معنی‌داری وجوددارد .بین سبک‌های فرزندپروری سلطه‌گری و سهل‌انگاری والدین دانش‌آموزان عادی و ا ستعدادهای

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

درخشان تفاوت معنی داری وجود ندارد ولی بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید والدین دانش‌آموزان عادی و استعدادهای درخشان تفاوت معنی داری وجود دارد.

در این تحقیق همچنین محقق دریافت بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری والدین دانش‌آموزان عادی و زیرمقیاس سیالی رابطه معنی‌دار است اما با زیرمقیاس‌های بسط، ابتکار، انعطاف‌پذیری رابطه معنی داری وجود ندارد. بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید و زیرمقیاس‌های سیالی و ابتکار رابطه معنی‌داراست اما با زیرمقیاس‌های بسط و انعطاف‌پذیری رابطه معنی‌دار نیست، بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری باتمام زیرمقیاس‌های خلاقیت رابطه معنی‌دار وجود ندارد. بین سبک فرزندپروری سلطه‌گری و تمامی زیرمقیاس‌های خلاقیت در والدین دانش‌آموزان استعدادهای درخشان رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد و بین سبک فرزندپروری وابستگی شدید و تمامی زیرمقیاس‌های خلاقیت در دانش‌آموزان استعدادهای درخشان رابطه معنی‌دار وجود دارد و همچنین بین سبک فرزندپروری سهل‌انگاری و زیرمقیاس‌های خلاقیت رابطه معنی‌دار وجود ندارد. دراین تحقیق محقق دریافت سبک فرزند پروی والدین نقش بسیار مهمی در زیرمقیاس‌های خلاقیت دارد.

محدودیت‌ها، مشکلات و موانع تحقیق

در هر تحقیقی یک سری عوامل ناخواسته قابل کنترل و غیرقابل کنترل در انجام عادی آن محدویت ایجاد کرده و بر نتیجه امر تاثیر می‌گذارند این عوامل در واقع مزاحم کار محقق هستند که با تاثیر گذاشتن بصورت تشدید و یا تضعیف، نتیجه تحقیق را مخدوش می‌کنند. در هر صورت تلاش برای کنترل و گاهش اثرات آنها ضروری ا ست. البته پر وا ضح ا ست در صورتیکه در یک کار تحقیقاتی علمی امکان حذف اثر عوامل مزاحم و ناخواسته میسر می‌گردید خیلی مطلوب بود لکن این مطلب در تحقیقات علمی بویژه در موضوعات علوم اجتماعی و رفتاری مثل روانشناسی میسر نیست اما تلاش برای شناسائی و کاهش اثرات آنها تنها راه چاره است. ذیلا به چند محدویت و مشکل مطرح در این تحقیق اشاره می‌گردد:

مهم‌ترین محدودیت تحقیق حاضر به دلیل عدم نمونه‌گیری درپایه های مختلف تحصیلی دوره راهنمایی یعنی عدم مشاهده آن تعداد از افراد جامعه که باید مورد مشاهده قرار می‌گرفتند و نداشتن قابلیت تعمیم‌پذیری آن به موارد دیگر است. (سرمد و همکاران، ۱۳۸۲، ص ۱۸۰). کوچک و محدود بودن جامعه آماری مورد مطالعه، موجب بروز مشکل تعمیم‌پذیری[1]داده‌ها و نتایج تحقیق می‌باشد جهت حل م شکل نمونه‌های زیادتری مورد مطالعه قرار می‌گیرد و اهمیت مو ضوع خلاقیت در مورد دانش‌آموزان با ا ستعداد م شغول تح صیل در مراکز سمپاد که پس از طی مراحل آزمون علمی از میان کل مدارس ابتدائی گزینش شده‌اند ضرورت موضوع را توجیه می‌کند. صرف‌نظر از نتایج تحقیق، ارائه هرگونه پیشنهاد مستلزم ایجاد تغییر در برنامه‌های آموزشی منجر به رشد خلاقیت ، نیازمند انجام تحقیقات مشابه و مکمل دیگر است تا امکان تعمیم فراهم آید. خلاقیت به عنوان عملکرد فکری کودکان همانند هوش، استعداد، موفقیت تحصیلی و... دارای بار ارزشی مثبت برای خانواده‌ها و مدارس (بویژه مراکز پرورش استعدادهای درخشان) است فلذا فرض است به هر نحوی والدین، مربیان و اولیای مدر سه، افکار و رفتارهای عادی دانش‌آموزان را خلاقانه به ح ساب آورند و یا بخواهند نتایج صرف هوش و موفقیت تح صیلی را به خلاقیت ربط دهند همانطوریکه چنین تلا شی برای دا شتن نمره ۲۰، شاگرد اول بودن و ک سب عنوان "تیز هوش بودن" کودکان به شدت در جامعه امروز وجود دارد. به لحاظ اتکای عمده نظام آموزش و پرورش ک شورمان به محفوظات به ویژه دردوره ابتدائی، تعیین و تعریف مصادیق رفتارهای خلاقانه با دشواری مواجه خواهد بود. در عین حال تمایل پاسخ دهندگان به انتخاب بهترین گزینه که آشکارا در تائید مطلوب‌ترین حد خلاقیت است ممکن است نتایج تحقیق را به علت خطای گرایش به حد مطلوب تحت تاثیر قرار دهد.

محافظه‌کاری معلمان و احتمالا عدم همکاری شان بدلیل نار ضایتی شغلی و یا به هر دلیل دیگر، همچنین التزام مدارس (بویژه مدارس دولتی) به اجرای برنامه‌های مصوب آموزش و پرورش و نقش ضعیف آموزش روش‌های خلاقانه در بطن کتاب‌ها و برنامه‌های درسی ، ممکن است اجرای چنین تحقیقاتی را غیرلازم و مغایر اهداف نظام آموزشی رایج تشخیص داده شده و با مخالفت مربیان و اولیای مدارس قرار گیرد و سطح همکاری آنان را کاهش دهد.

تاکید بر رفتارخلاقانه و تفکر خلاق م ستلزم تغییر در رفتار و نگرش افراد ا ست فلذا با توجه به د شواری ماهوی این تغییرات و همچنین به لحاظ سنتی بودن جامعه، احتمال دارد چنین امری بعنوان تلا شی در جهت تغییر منش، فکر، عقیده و ا صول تربیتی کودکان تلقی گردیده و مورد مخالفت والدین و موجب عدم همکاری آنان شود. محدود شدن ابزارهای جمع آوری اطلاعات به کتب، پایان نامه‌ها،

1- Generalization

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

پر سشنامه‌ها ،مقالات، سایت‌های اینترنتی و... و عدم ا ستفاده از سایر روش‌ها مثل م صاحبه، برر سی ا سناد و مدارک و آئین‌نامه‌ها و... موجب کاهش نسبی اعتبار و غنای تحقیق است.

اعتبار آزمون‌های سنجش خلاقیت و نوآوری، علیرغم وفور و جذابیت از سوی متخ صصین هنوز زیر سوال ا ست. چرا که هنوز مراحل ابتدائی را طی می‌کنند فلذا خیلی از صـــاحبنظران در این خصـــوص اتفاق نظر ندارند (بهمنی، ۱۳۸۸، ص ۱۵۷). فلذا به طور قطع نمی‌توان نتایج تحقیق را انعکاس حقایق مورد هدف تلقی نماییم. طولانی و پیچیده بودن بودن آزمون‌های تکمیل شـــده توســـط دانش‌آموزان و معلمان که ممکن است باعث خستگی و بی‌دقتی آنان شده فلذا وقت و حوصله کافی را صرف نکرده و پاسخ‌های غیردقیق به سوالات بدهند. برای شناسائی پاسخ‌دهندگان و تطبیق نتایج پرسشنامه اصلی با نتایج پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط والدین و معلمین، از روش کدگذاری استفاده شد از آنجائیکه بی‌نام بودن پرسشنامه در نحوه پاسخدهی، صداقت پاسخدهندگان، میزان مشارکت و... تاثیر می‌گذارد، در این تحقیق نیز واکنش‌های چون اعتراض م ستقیم به مجری تحقیق و اولیاء مدر سه، سیاه و لاک نمودن کدها و نوشتن یادداشت‌های اعتراض و... مشاهده شد. این مشکل در مورد پرسشنامه‌های دانش‌آموزان و والدین ،تا حد قابل قبول بود.

بررسی سطح تحصیلات خانواده دانش‌آموزان از جمله متغییرهای دموگرافیک مورد مطالعه در تحقیق حاضر بمنظور درک ارتباط آن با متغییرهای دیگر بود.

منابع:

آقایی فیشایی ، تیمور.(۱۳۷۷) .خلاقیت و نوآوری در انسان‌ها و سازمان‌ها ، انتشارات ترمه ، چاپ اول.

بهمنی (۱۳۸۸) مقایســـه شـــیوه‌های فرزندپروری والدین وتوانایی نوشـــتن دردانش‌آموزدخترنارســـایی نوشـــتن و عادی پایه چهارم ابتدایی.پایان نامه کارشناسی ارشد .دانشگاه آزاد.علوم تحقیقات

خمارلو، توران . (۱۳۷۰) . کتاب کار مربی کودک ، انتشارات آگاه ، دافی ، ۱۳۸۰، ص۲۱

دائمی ، حمیدرضا و مقیمی ، سیده فاطمه . (۱۳۸۳) . هنجاریابی آزمون خلاقیت تورنس ، (SID.ir http://www .).

ســـرمد، زهره و بازرگان ، عباس و حجازی ، الهه . (۱۳۸۲). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری ، انتشـــارات آگاه ، ســـیف ، علی اکبر. (۱۳۷۲) . روانشناسی پرورشی ،انتشارات آگاه تهران ،

سرمد، طالب زاده ،عباس، فیروزی ، افسانه. (۱۳۸۵) . خلاقیت و نوآوری در افراد و سازمان ها،ماهنامه علمی - آموز شی تدبیر ، سال پانزدهم ،شماره ۱۵۲،

صافی ، احمد. (۱۳۷۱) . مدیریت و نوآوری در مدارس ، انتشارات سازمان انجمن اولیاء و مربیان ،

کفایت ، محمد . (۱۳۷۳) . بررسی ارتباط شیوه‌ها و نگرشهای فرزندپروری با خلاقیت دانش‌آموزان سال اول دبیرستانهای اهواز.

مامی ، شهرام.(۱۳۸۹)برر سی رابطه بین سبک‌های فرزندپروی باگرایش به اعتیاددرنوجوانان.پایان نامه کار شنا سی ار شدرواند شنا سی عمومی.داشگاه آزاداسلامی .واحدعلوم وتحقیقات

همتی ، امیر . (۱۳۸۷) . بررسی تطبیقی موانع شخصی خلاقیت از دیدگاه دبیران مرد و زن ناحیه ۲ شهر ارومیه ،

Coleman, s. (1960). Investigating the relationship of parenting styles with creativity and moral development in male preschlers in yazd city, pp605-608.

Drews, H. Teahn, G (1957). The intergenerational transmission of parenting styles of irish immigrant mothers,pp395-409.

McAdam, R, Keogh, W. (2004). Transitioning towards creativity and innovation measurement in SMEs. Creativity and Innovation Management, 13 (2), 126-139.

Shabin, G. (1949). What to archive measure? A new look at the concept of creativity. Journal of educational research, 47 (3), 235-251.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

The Relationship between Parents' Parenting Style and Students' Creativity in Gifted Schools and Normal Schools

Farzad Moghbeli[1], Marziyeh Arefi[2]

Abstract

Purpose: The main purpose of choosing the topic and conducting research in the field of students' creativity and parents' parenting attitudes is to reach results that probably indicate the relationship between some factors. A descriptive (survey) method has been used to conduct the research. The type of parenting attitude of parents is considered as an independent variable and the level of creativity of students is considered as a dependent variable. In order to test the research hypotheses, the required information has been collected through the implementation of two questionnaires (1- multi-answer paper-pencil contextualization test to measure creativity, 2- contextualization questionnaire to evaluate parents' attitudes). **Methodology:** Both questionnaires were administered in gifted schools by census method and in normal schools by stratified random sampling. The population and statistical sample in gifted schools consisted of 100 boys and 90 girls (190 people in total) and their parents, and in normal schools, 100 boys and 90 girls (190 people in total) were selected by stratified random method, data analysis using Descriptive and inferential statistical methods were performed with SPSS 16 statistical software. **Conclusion:** The results of the research show that there is a significant correlation coefficient between the parenting methods of parents and the creativity growth of normal school students. There is a significant relationship between the correlation coefficient between parents' parenting methods and the creativity of gifted students. The results of the independent T-test showed that there is a significant difference between the parenting methods of normal school students and gifted students.

Keyword: Creativity (Fluidity, Initiative, Flexibility, Expansion), Gifted Students, Normal Students, Parenting Styles (Dominance, Extreme Dependence, Negligence), Attitude

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-07]

1- Master's degree in psychology of exceptional children, Islamic Azad University, Department of Science and Research, Tehran, Iran (Corresponding Author)

2- Specialist in Psychology, Western Sydney University, Assistant Professor, Department of Psychology, Urmia University